

NORGES HØYESTERETT

Den 9. mai 2018 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2018-869-A, (sak nr. 2017/1119), sivil sak, anke over kjennelse, 2017/1124, sivil sak, anke over kjennelse,

Assuranceforeningen Gard – gjensidig –
Stolt Commitment B.V.
Stolt Tankers B.V.
Stolt-Nielsen B.V.

(advokat Herman Steen – til prøve
advokat Kaare Andreas Shetelig)

mot

A Line Corporation Trust Company
Complex
Marship MPP GmbH Co. KG

(advokat Kristian Lindhartsen – til prøve
advokat Andreas Stang Lund)

STEMMEGIVNING :

- (1) Dommer **Normann**: Saken gjelder spørsmål om norske domstoler har domsmyndighet ved direktekrav mot norsk ansvarsassurandør etter kollisjon i utenlandsk farvann mellom utenlandskregistrerte skip, der eier og reder av begge skip er utenlandske selskaper. Den reiser også spørsmål om saksøkerne kan trekke inn krav mot eier og reder av skipet som påstås å være ansvarlige for sammenstøtet.
- (2) Den 16. desember 2015 sank lasteskipet "Thorco Cloud" etter sammenstøt med kjemikalietankeren "Stolt Commitment" i indonesisk territorialfarvann i Singaporestredet. Seks besetningsmedlemmer på "Thorco Cloud" omkom i forliset. "Stolt Commitment" ble bare påført begrensede skader ved sammenstøtet og ble satt i drift igjen etter reparasjon av disse.
- (3) "Thorco Cloud" er registrert i skipsregisteret i Antigua & Barbuda. Eier er A Line Corporation Trust Company Complex – heretter A Line. A Line er et selskap registrert på Marshall Islands og er datterselskap av det danske rederiet Thorco Shipping AS.

Disponerende reder var på tidspunktet for ulykken Marship MPP GmbH Co. KG – heretter Marship. Marship befraktet skipet i henhold til et bareboat-certeparti. Marship er registrert i Tyskland.

- (4) A Line og Marship omtales som Thorco-selskapene når det ikke er av betydning å sondre mellom dem.
- (5) Standard Club Europe Ltd., England – Standard Club – er ansvarsassurandør – P&I-assurandør – for "Thorco Cloud". Skipets kaskoassurandør er Mitsui Sumitomo Insurance Co. Ltd., Japan – heretter Mitsui.
- (6) "Stolt Commitment" er registrert i Cayman Islands. Eier er Stolt Commitment B.V., og disponerende reder i henhold til et bareboat-certeparti er Stolt Tankers B.V. Begge selskaper er registrert i Nederland. Rederiene tilhører Stolt-konsernet, som er et internasjonalt konsern med kontorer i 26 land. Morselskapet – Stolt-Nielsen Ltd. – er et børsnotert aksjeselskap registrert på Bermuda og med hovedkontor i London. Stolt Tankers B.V., som er ett av de fire største datterselskapene i konsernet, eier igjen 97 selskaper, hvorav ett er Stolt Commitment B.V. Stolt Commitment B.V. og Stolt Tankers B.V. omtales som "Stolt-selskapene" når det ikke har betydning å sondre mellom dem.
- (7) P&I-assurandør for "Stolt Commitment" er Assuranceforeningen Gard – gjensidig – heretter Gard – som er et norsk selskap med hovedkontor i Arendal. Kaskoassurandør er Gard Marine & Energy Ltd. – Gard ME.
- (8) Protection and Indemnity Insurance – P&I-forsikring – er det tradisjonelle navnet for forsikring av ansvar og visse andre tap i forbindelse med driften av skip. Forsikringen hadde sin opprinnelse i England og har beholdt sitt engelske navn. De første P&I klubber ble etablert i England på midten av 1800-tallet og hadde sitt utspring i gjensidige kaskoforeninger. Gard er den største aktøren av i alt 13 klubber som inngår i International Group of P&I Clubs, og er eksponert for krav fra hele verden.
- (9) A Line, Marship, Standard Club og Mitsui reiste ved stevning 5. januar 2016 sak mot Gard og Gard ME for Aust-Agder tingrett med krav om fastsettelsesdom for ansvar. I prosesskriv 27. april 2016 begjærte saksøkerne saken utvidet ved å trekke inn krav mot Stolt-selskapene som medansvarlige.
- (10) Gard-selskapene nedla prinsipl påstand om at saken skulle avvises på grunn av manglende verneting i Norge etter Luganokonvensjonen. Subsidiært nedla de påstand om frifinnelse.
- (11) Saksøkerne trakk søksmålet mot Gard ME ved prosesskriv 7. juni 2016.
- (12) Etter muntlig forhandling om avvisningsspørsmålet avsa tingretten 23. juni 2016 kjennelse med slik slutning:

"1. Søksmål reist av A Line Corporation Trust Company Complex og Marship MPP GmbH Co. KG mot Assuranceforeningen Gard Gjensidig fremmes for Aust-Agder tingrett.

2. **Søksmål reist av Standard Club Europe Limited og Mitsui Sumitomo Insurance Co. Limited mot Gard Gjensidig for Aust-Agder tingrett avvises.**
 3. **Søksmål reist av A Line Corporation Trust Company Complex, Marship MPP GmbH Co. KG, Standard Club Europe Limited og Mitsui Sumitomo Insurance Co. Limited mot Stolt Commitment B.V. og Stolt Tankers B.V for Aust-Agder tingrett avvises.**
 4. **Assuranceforeningen Gard Gjensidig betaler saksomkostninger innen to uker regnet fra forkynnelse til A Line Corporation Trust Company Complex og Marship MPP GmbH Co, med 723 060 – syvhundreogtjuetretusenogseksti – kroner.**
 5. **Standard Club Europe Limited og Mitsui Sumitomo Insurance Co. Limited betaler in solidum saksomkostninger innen to uker regnet fra forkynnelse til Assuranceforeningen Gard Gjensidig, med 587 519 – femhundreogåttisytusenfemhundreogfem – kroner.**
 6. **A Line Corporation Trust Company Complex, Marship MPP GmbH Co. KG, Standard Club Europe Limited og Mitsui Sumitomo Insurance Co. Limited betaler in solidum saksomkostninger innen to uker regnet fra forkynnelse til Stolt Commitment B.V. og Stolt Tankers B.V, med 587 519 – femhundreogåttisytusenfemhundreogfem – kroner."**
- (13) Thorco-selskapene fikk medhold i at de kunne reise saken mot Gard ved selskapets alminnelige verneting i Arendal i medhold av Luganokonvensjonen artikkel 11 nr. 2, jf. artikkel 9 nr. 1 bokstav a.
- (14) Tingretten kom til at det ikke var prosessuell adgang til å trekke inn kravet mot Stolt-selskapene i saken. Etter rettens vurdering fulgte det av Luganokonvensjonen artikkel 11 nr. 3 at bare Gard som forsikringsgiver hadde rett til å trekke inn de to selskapene, og det var ikke noe annet verneting for kravet i Norge.
- (15) Avgjørelsen om å avvise søksmålet fra Standard Club og Mitsui ble begrunnet med at forsikrings-selskapene ikke kunne anses som "skadelidte" med rett til å fremme direktekrav mot ansvarsassurandøren i medhold av Luganokonvensjonen artikkel 11 nr. 2.
- (16) Gard anket tingrettens avgjørelse – slutningens punkt 1 – om å fremme søksmålet fra Thorco-selskapene. Thorco-selskapene anket på sin side tingrettens avgjørelse – slutningens punkt 3 – om å avvise søksmålet mot Stolt-selskapene. Lagmannsretten besluttet at ankene skulle behandles i én sak, og at det i medhold av tvisteloven § 29-15 andre ledd skulle holdes muntlig forhandling.
- (17) Agder lagmannsrett avsa 11. april 2017 kjennelse med slik slutning:
- "I. I ankesaken Assuranceforeningen Gard (Gjensidig) mot A Line Corporation Trust Company Complex og Marship MPP GmbH Co.:**
1. **Anken over tingrettens kjennelse forkastes for så vidt gjelder avgjørelsen om fremme av saken, jf. slutningens punkt 1.**
 2. **I erstatning for saksomkostnader betaler Assuranceforeningen Gard (Gjensidig) innen 2 – to – uker fra forkynnelse av kjennelsen 723 060 – syvhundreogtjuetretusenogseksti – kroner for behandlingen av spørsmålet om fremme av saken for tingretten og 765 814 – syvhundreogsekstifemtusenåttehundreogfjorten – kroner i ankesaken**

**for lagmannsretten til A Line Corporation Trust Company Complex
og Marship MPP GmbH Co.**

II. I ankesaken A Line Corporation Trust Company Complex og Marship MPP GmbH Co. mot Stolt Commitment B.V. og Stolt Tankers B.V.:

1. Saken fremmes for Aust-Agder tingrett.
2. Sakskostnader for tingretten og lagmannsretten tilkjennes ikke."

- (18) Lagmannsretten la til grunn at Gard kunne saksøkes i Norge i medhold av den alminnelige bestemmelsen om bostedsverneting i Luganokonvensjonen artikkel 2 nr. 1. Selv om det på den bakgrunn ikke var nødvendig å ta stilling til om verneting i Norge fulgte av artikkel 11 nr. 2, drøftet lagmannsretten også dette spørsmålet og besvarte det bekreftende. I søksmålet mot Stolt-selskapene kom lagmannsretten til at adgangen til å trekke inn kravene fulgte av Luganokonvensjonen artikkel 6 nr. 1.
- (19) Både Gard og Stolt-selskapene har anket til Høyesterett. I de to sakene traff Høyesteretts ankeutvalg 28. august 2017 likelydende beslutninger, der det heter:
- "Ankesaken skal i sin helhet avgjøres av Høyesterett i avdeling med fem dommere, jf. domstoloven § 5 første ledd annet punktum. Behandlingen skal følge de regler i tvisteloven som gjelder for anke over dommer, jf. tvisteloven § 30-9 fjerde ledd."**
- (20) I prosesskriv 19. mars 2018 til Høyesterett ble det opplyst at den ene ankende parten i sak 2017/1119 og sak 2017/1124, Stolt Tankers B.V., i forbindelse med en intern reorganisering fisjonerte med virkning fra 1. august 2017. Tankvirksomheten ble utfisjonert i et nytt selskap, som overtok navnet Stolt Tankers B.V. Resten av virksomheten ble igjen i det opprinnelige selskapet, som ble omdøpt til Stolt-Nielsen B.V. Fisjonen skjedde i medhold av nederlandsk selskapslovgivning. Det er opplyst at nye Stolt Tankers B.V. er fullt ut ansvarlig for krav knyttet til tankvirksomheten hensyntatt eventuelle begrensingsregler, inkludert eventuelt erstatningsansvar i saken her, mens Stolt-Nielsen B.V. har et subsidiært ansvar oppad begrenset til netto eiendeler som ble igjen etter fisjonen.
- (21) De ankende parter gjør gjeldende at nye Stolt Tankers B.V. skal trekkes inn i saken ved siden av det opprinnelige selskapet Stolt-Nielsen B.V., jf. tvisteloven 15-3 andre ledd, jf. § 15-2 femte ledd. Ankemotpartene har motsatt seg dette.
- (22) Jeg legger til grunn at tvisteloven § 15-3 andre ledd, jf. § 15-2 femte ledd må tolkes slik at Stolt Tankers B.V. kan trekkes inn i saken uten samtykke fra ankemotpartene, jf. Skoghøy, Tvisteløsning, 3. utgave side 488. Stolt Tankers B.V. (ny) oppføres derfor som part i saken for Høyesterett sammen med Stolt-Nielsen B.V. og Stolt Commitment B.V.
- (23) Ankende part nr. 1 – *Assuranceforeningen Gard* - *gjensidig* – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (24) Luganokonvensjonen artikkel 2 nr. 1 regulerer ikke spørsmålet om domsmyndighet for direktesøksmålet mot Gard.

- (25) Vernetings spørsmålet må avgjøres på grunnlag av konvensjonen avsnitt 3, som inneholder en uttømmende regulering av vernetiing i forsikringsaker, herunder vernetiing ved direktekrav.
- (26) Dette følger direkte av ordlyden i konvensjonen artikkel 2 nr. 1 og artikkel 8, systembetragtninger, konvensjonens forarbeider og rettspraksis. At avsnitt 3 uttømmende regulerer vernetiing i forsikringsaker, er også lagt til grunn i norsk og utenlandsk juridisk teori.
- (27) EU-domstolens dom i sak 13. desember 2007 C-463/06 *Odenbreit* gir ikke støtte for at avsnitt 3 supplerer konvensjonens alminnelige bestemmelser, slik lagmannsretten har lagt til grunn.
- (28) Formålsbetragtninger kan heller ikke begrunne vernetiing etter artikkel 2 nr. 1 i søksmålet mot Gard. En slik tolkning er i strid med konvensjonens ordlyd.
- (29) At et rederi som opererer i internasjonalt farvann, ikke kan saksøke på assurandørens bosted, er ikke en urimelig løsning. Direktekrav krever en særskilt hjemmel. Verken i England eller Indonesia er det grunnlag for direktekrav, og Stolt-selskapene kan ikke etablere vernetiing for søksmål mot Thorco-selskapenes assurandør i England. Thorco-selskapene er således i samme posisjon, og har ingen berettiget forventning om å kunne saksøke i Norge.
- (30) Heller ikke artikkel 11 nr. 2 etablerer vernetiing for direktekrav i Norge. Vilkåret om at "slike direktekrav er tillatt" er ikke oppfylt. Det må foretas et lovvalg *før* det tas stilling til om direktekrav er tillatt. Forsikringsavtaleloven § 7-6 femte ledd er ingen lovvalgsregel, men en materiellrettslig regel. Lovvalget må avgjøres på grunnlag av norske ulovfestede internasjonale-privatrettslige regler.
- (31) Det er ikke grunnlag for å legge vekt på forordning EF nr. 864/2007 – Roma II-forordningen – artikkel 18. Forordningen er ikke bindende for Norge, og den skiller seg markant fra norske lovvalgsregler.
- (32) Utgangspunktet for lovvalget der det ikke finnes lov, sedvane eller fastere regler som regulerer spørsmålet, er å finne frem til den stat der saken har sterkest eller nærmest tilknytning, Irma Mignon formelen.
- (33) Direktekrav kvalifiseres som erstatningsrettslige etter norske lovvalgsregler. Det underliggende erstatningskravet er regulert av indonesisk – skadestedets – rett. Direktekravet har nærmest tilknytning til skadestedet og det underliggende erstatningskravet, jf. Danmarks Højesterets avgjørelse 9. oktober 2017– sak 5/2015, Assens Havn.
- (34) Forsikringsavtaleloven § 7-8 andre ledd har ikke automatisk virkning som internasjonalt direkte anvendelig regel. I den grad den kan ha en slik virkning, må det foretas en konkret vurdering av om bestemmelsens vilkår er oppfylt i dette konkrete tilfellet.
- (35) Det er ikke tilstrekkelig at direktekrav *generelt* er tillatt etter norsk rett. Vilkåret i artikkel 11 nr. 2 om at direktekrav må være tillatt, innebærer at det må være hjemmel for et

materielt direktekrav i den enkelte sak.

- (36) Gard har i sine vilkår fraveket forsikringsavtaleloven og inntatt en "pay to be paid"-bestemmelse. Direktekravsadgangen eksisterer bare dersom Stolt Tankers B.V. er insolvent, jf. FAL § 1-3 andre ledd, jf. § 7-8 andre ledd. Selskapet er solvent og i stand til å mellomfinansiere kravene fra Thorco-selskapene.
- (37) Domstolene må prøve Thorco-selskapenes pretensjoner om insolvens så langt det er nødvendig for å etablere domsmyndighet, jf. domstolloven § 36.
- (38) Assuranceforeningen Gard – gjensidig – har nedlagt slik påstand:
- "1. Saken avvises.**
- 2. A line Corporation og Marship MPP GmbH. Co. KG dømmes in solidum til å betale Assuranceforeningen Gard – gjensidig – sine sakskostnader."**
- (39) Ankende part nr. 2 og 3 – *Stolt Commitment B.V. og Stolt-Nielsen B.V. samt inntredende part Stolt Tankers B.V.* – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (40) Det foreligger ikke selvstendig grunnlag for internasjonal domsmyndighet for søksmålet mot Stolt-selskapene, da disse ikke er hjemmehørende i Norge. Søksmålet mot Stolt-selskapene må imidlertid også avvises selv om at direktesøksmålet mot Gard fremmes.
- (41) Artikkel 6 nr. 1 om kumulasjonsverneting gir ikke grunnlag for innstevning av Stolt-selskapene, da verneting mot Gard ikke kan etableres etter artikkel 2 nr. 1. Som anført av Gard, regulerer avsnitt 3 uttømmende verneting i forsikringsaker.
- (42) Artikkel 11 nr. 3 gir heller ikke adgang for Thorco-selskapene til å innstevne Stolt-selskapene. Den bestemmer bare at forsikringsselskapene kan kreve sikrede eller forsikringstakeren innstevnet i sak mot forsikringsselskapet. Det følger av sammenhengen mellom nr. 1 og nr. 3 i artikkel 11 at det er forsikringsselskapets rett som reguleres. Også etter norsk rett er det *selskapet* som har rett til å trekke sikrede inn i saken, jf. FAL § 7-6 tredje ledd.
- (43) Stolt Commitment B.V. og Stolt-Nielsen B.V. samt inntredende part Stolt Tankers B.V. har nedlagt slik påstand:
- "1. Saken avvises.**
- 2. A Line Corporation og Marship MPP GmbH. Co. KG dømmes in solidum til å betale Stolt Commitment B.V., Stolt-Nielsen B.V. og Stolt Tankers B.V. sine sakskostnader."**
- (44) Ankemotpartene – *A Line Corporation Trust Company Complex og Marship MPP GmbH Co. KG* – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (45) Det er verneting i Norge for Gard både etter Luganokonvensjonen artikkel 2 nr. 1 og artikkel 11 nr. 2, jf. artikkel 9 nr. 1 bokstav a. Lagmannsrettens kjennelse bygger på riktig lovtolkning.

- (46) Artikkel 2 nr. 1 gir generell hjemmel for bostedverneting og står i en særstilling sammenlignet med konvensjonens øvrige bestemmelser. Det følger av Luganokonvensjonen artikkel 3 nr. 1 at unntak fra hovedregelen om bostedsverneting krever særskilt hjemmel.
- (47) Ordlyden i artikkel 11 nr. 2 støtter ikke at avsnitt 3 uttømmende regulerer verneting for direktekrav.
- (48) Det er ikke holdepunkter for at avsnitt 3 er ment å unnta alminnelig bostedsverneting i forsikringssaker.
- (49) I sak 13. desember 2007 C-463/06 *Odenbreit* la EU-domstolen til grunn at bestemmelsene i avsnitt 3 *kommer i tillegg* til konvensjonens alminnelige regler, og rettspraksis fra EU-domstolen gir støtte for oppfatningen om at det strider mot konvensjonens formål å frata retten til å saksøke på bosted.
- (50) Det er da ikke nødvendig å vurdere om vilkåret for å fremme direktekrav i artikkel 11 nr. 2 er oppfylt i de tilfeller skadelidte anlegger søksmål ved assurandørens bostedsverneting etter Luganokonvensjonen artikkel 2 nr. 1.
- (51) Det gjøres subsidiært gjeldende at det uansett foreligger verneting i Norge for kravet mot Gard etter artikkel 11 nr. 2, jf. artikkel 9 nr. 1 bokstav a.
- (52) For å avgjøre om "slike direktekrav er tillatt", må det foretas et lovvalg. Forsikringsavtaleloven § 7-6 femte ledd er en lovvalgsregel som gir anvisning på norsk rett når direktekrav fremmes mot norsk assurandør i Norge, jf. forsikringsavtalelovens forarbeider.
- (53) For det tilfellet at Høyesterett kommer til at FAL § 7-6 femte ledd ikke inneholder en lovvalgsregel, anføres at ulovfestede lovvalgsregler anviser norsk rett i denne saken.
- (54) Vurderingstemaet er en konkret tilknytningsvurdering – *Irma Mignon*. Det må foretas en konkret vurdering basert på den individualiserende metode.
- (55) Artikkel 18 i Roma II-forordningen, som regulerer direktekrav, bestemmer at skadelidte har valgt mellom skadestedets rett og polisens lovvalg. Politen bestemmer at forsikringsavtalen er undergitt norsk rett. Det følger av Høyesteretts praksis at EU-rettens løsninger bør følges dersom det ikke foreligger avvikende lovgivning.
- (56) Selv om FAL § 7-6 femte ledd ikke kan anses som en lovvalgsregel, kan bestemmelsen under enhver omstendighet påberopes til støtte for at søksmål som anlegges mot norske assurandører i Norge med grunnlag i FAL § 7-6 første ledd, bør reguleres av norsk rett.
- (57) Direktekrav er uansett "tillatt" etter artikkel 11 nr. 2 ettersom FAL § 7-8 andre ledd er en internasjonalt preseptorisk regel.
- (58) Kravet om at "slike direkte søksmål er tillatt", må tolkes slik at det avgjørende er om det er generelt tillatt etter det valgte lands rett. Norsk rett kommer til anvendelse, og norsk rett tillater generelt direktekrav, jf. FAL § 7-6 første ledd. Dette vilkåret kan ikke forstås slik at retten prejudisielt må vurdere materielle enkeltvilkår for direktekravet som

prosessforutsetninger. Insolvens er ingen betingelse for saksanlegg, men et materielt vilkår som må underlegges vanlig bevisførsel ved realitetsbehandlingen av kravet.

- (59) Under forutsetning av at søksmålet mot Gard tillates fremmet, gjøres det gjeldende at Stolt-selskapene kan trekkes inn i saken.
- (60) Stolt-selskapene kan trekkes inn i saken i medhold av Luganokonvensjonen artikkel 6 nr. 1. Søksmålet mot Stolt-selskapene er ikke et forsikringskrav, men et rent erstatningsrettslig anliggende som reguleres av bestemmelsene i avsnitt 1 og 2 om erstatning utenfor kontrakt. Kravene mot Gard og Stolt-selskapene kan kumuleres etter artikkel 6 nr. 1.
- (61) En rekke spørsmål som gjelder vilkårene for erstatningsansvar vil være de samme i begge saker, og det innebærer risiko for motstridende avgjørelser dersom kravene skal avgjøres av forskjellige domstoler. Prosessøkonomiske hensyn og hensynet til å få sakene best mulig opplyst taler også for at kravene bør behandles samlet.
- (62) Stolt-selskapene kan under enhver omstendighet trekkes inn i saken med grunnlag i artikkel 11 nr. 3. Luganokonvensjonen artikkel 11 nr. 3 må tolkes i lys av de alminnelige reglene om kumulasjon.
- (63) Hensynet bak kumulasjonsreglene gjør seg også gjeldende her. Det er ikke en tilsiktet konsekvens av avsnitt 3 at ikke også skadelidte skal kunne trekke skadevolder inn i saken. Formålet med avsnitt 3 er å sikre den svake part.
- (64) Det er ingen grunn til ulik behandling av tilfellet i denne saken og andre saker med påstått solidaransvar uten forsikring. Stolt-selskapenes anførsler vil medføre at skadelidtes adgang til å fremme krav mot skadevolder og dennes ansvarsassurandør vil være mer begrenset enn i andre saker om solidaransvar for samme skade.
- (65) Det gjøres gjeldende at ordlyden i artikkel 11 nr. 3 er en henvisning til det valgte lands rettsregler, som i saken her er norsk rett. Etter tvisteloven § 15-2, jf. § 15-1 er det adgang til kumulasjon.
- (66) A Line Corporation Trust Company Complex og Marship MPP GmbH Co. KG har nedlagt slik påstand:

"I anken fra Assuranceforeningen Gard (Gjensidig) sak nr. 2017/1119:

1. Anken forkastes.
2. Assuranceforeningen Gard (Gjensidig), Stolt Commitment BV og Stolt-Nielsen BV erstatter in solidum A Line Corporation og Marship MPP GmbH Co. KGs sakskostnader for Høyesterett.

I anken fra Stolt Commitment BV og Stolt-Nielsen BV sak nr. 2017/1124:

1. Anken forkastes.
2. Assuranceforeningen Gard (Gjensidig), Stolt Commitment BV og Stolt-Nielsen BV erstatter in solidum A Line Corporation og Marship MPP GmbH Co. KGs sakskostnader for Høyesterett."

- (67) Mitt syn på saken:
- (68) Anken er en videre anke over kjennelse, og Høyesteretts kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle forståelse av en skreven rettsregel, jf. tvisteloven § 30-6 bokstav b og c. Det følger av sikker rett at uttrykket "skreven rettsregel" også omfatter internasjonale konvensjoner, jf. blant annet Rt-2012-1486 avsnitt 25 og Rt-2012-1951 avsnittene 31 og 68. Høyesterett kan etter dette prøve om lagmannsretten har forstått Luganokonvensjonen riktig når den er kommet til at artikkel 2 nr. 1 gir grunnlag for å fremme direktekrav mot Gard i Norge, og at artikkel 6 nr. 1 gir grunnlag for å trekke Stolt-selskapene inn i saken.
- (69) Om søksmålene kan anlegges for norske domstoler, må avgjøres etter reglene i Luganokonvensjonen 2007. Luganokonvensjonen 1988 ble fra 1. januar 2010 erstattet av Luganokonvensjonen 2007, men reglene er ikke endret for de spørsmålene denne saken reiser. Rettspraksis fra før 2010 vil derfor være av interesse.
- (70) Konvensjonen gjelder som norsk lov, jf. tvisteloven § 4-8, og har som *lex specialis* forrang fremfor motstridende nasjonale regler, jf. blant annet Rt-2012-1951 avsnitt 33 med videre henvisninger til rettspraksis og lovforarbeider.
- (71) Luganokonvensjonen er utformet etter modell av henholdsvis Brüsselkonvensjonen av 1968 og Rådskonvensjon 44/2001 – Brüssel I-forordningen – som gjelder mellom EUs medlemsstater. For den delen av konvensjonsteksten denne saken gjelder, er reglene i Luganokonvensjonen 2007 og Brüssel I-forordningen materielt sett identiske. Tilsvarende gjaldt forholdet mellom Luganokonvensjonen 1988 og Brüsselkonvensjonen, jf. Rt-2012-1951, avsnitt 34 og 35 med videre henvisninger.
- (72) I henhold til protokoll nr. 2 artikkel 1 til Luganokonvensjonen om blant annet ensartet tolkning av konvensjonen skal domstolene ved tolkningen ta tilbørlig hensyn til EU-domstolens avgjørelser og til nasjonale domstolers avgjørelser om Brüssel I-forordningen. Praksis fra EU-domstolen er således en viktig kilde når norske domstoler skal ta stilling til tolkningen av konvensjonen, jf. blant annet Rt-2012-1951 avsnitt 34 og 35 og Rt-2015-129 avsnitt 24.
- (73) Lagmannsretten har bygget sin avgjørelse på at søksmålet mot Gard kan fremmes i medhold av Luganokonvensjonen artikkel 2 nr. 1. Jeg ser først på spørsmålet om lagmannsretten har forstått konvensjonen riktig når den er kommet til at artikkelen også kan anvendes i en forsikringssak som dette, hvor det er gitt særlige regler i konvensjonens avsnitt 3. Spørsmålet er om avsnitt 3 generelt gir uttømmende vernetingsregler for forsikringssaker, og mer spesielt om artikkel 2 nr. 1 kan supplere artikkel 11 nr. 2 i direktekravstilfellene.
- (74) Artikkel 2 nr. 1 etablerer konvensjonens hovedregel om at søksmål kan anlegges ved domstolene i bostedsstat "[m]ed forbehold for hva som ellers måtte følge av reglene i konvensjonen her". Allerede i dette ligger et signal om at spesialregler i konvensjonen vil kunne slå gjennom overfor den generelle regelen i artikkel 2 nr. 1 om bostedsverneting.

- (75) Avsnitt 3, som inneholder artikkel 8 til artikkel 14, regulerer "Vernetting i forsikringsaker". Direktkrav er regulert i artikkel 11 nr. 2.
- (76) I artikkel 8 fremgår det at "[i] forsikringsaker bestemmes vernetting av reglene i avsnittet her, men likevel slik at artikkel 4 og artikkel 5 nr. 5 får anvendelse". Artikkel 4 og artikkel 5 nr. 5 har ikke betydning for spørsmålene vår sak reiser.
- (77) Ordlyden i artikkel 2 og artikkel 8 tilsier at avsnitt 3 uttømmende regulerer vernetting i forsikringsaker med unntak av de bestemmelser det i artikkel 8 er tatt uttrykkelig forbehold for.
- (78) Etter mitt syn taler systembetraktninger for samme løsning: Flere av de alminnelige bestemmelsene har parallelle regler i avsnitt 3. Blant annet gir artikkel 9 nr. 1 adgang til å saksøke forsikringsgiveren ved domstolen i bostedsstaten, og er parallellen til artikkel 2 nr. 1. Artikkel 10, som gjelder ansvarsforsikring, åpner for at forsikringsgiveren kan saksøkes av forsikringstakeren ved domstolene på skadestedet, og har sin parallell i artikkel 5 nr. 3 om retten til å saksøke på skadestedet i erstatningsaker utenfor kontrakt. Jeg kan vanskelig se hvilken betydning disse bestemmelsene i avsnitt 3 skulle ha dersom det i alminnelighet var adgang til å falle tilbake på de generelle reglene.
- (79) At avsnitt 3 er en uttømmende regulering av vernetting i forsikringsaker, fremgår dessuten av forarbeidene til Lugano- og Brüsselinstrumentene, jf. Jenard-rapporten 27. september 1968, gjengitt i EF-tidende, 5.3.79, nr. C 59/32 og av Evrigenis- og Kerameus-rapporten avsnitt 45, gjengitt i EF-tidende, 24.11.86, nr. C 298/01.
- (80) Jeg finner også støtte for min tolkning i House of Lords' avgjørelse av 16. desember 1998 *Jordan Grand Prix Ltd. and others vs. Baltic Insurance Group*, side 133 der det heter:
- "The structure of the Convention, the language of Section 3, and in particular the express qualification contained in the words 'without prejudice to the provisions of articles 4 and 5.5' in article 7, demonstrate that Section 3 is a self-contained and exclusive code governing insurance."**
- (81) Henvisningen til "article 7" gjelder dagens artikkel 8.
- (82) Den samme oppfatningen er lagt til grunn i norsk juridisk teori, jf. Henrik Bull i Norsk Lovkommentar på nett, kommentar til tvisteloven, noter til konvensjonens artikkel 2 og Stein Rognlien, *Luganokonvensjonen kommentarutgave på nett*, 1993, side 163.
- (83) Lagmannsretten har vist til EU-domstolens avgjørelse i sak 13. desember 2007 C-463/06 *Odenbreit* avsnitt 21. Det heter der at reglene om vernetting i avsnitt 3 er "additional" til de generelle reglene – i den danske oversettelsen – "føjes til" – de alminnelige bestemmelsene.
- (84) Lagmannsretten har tatt denne uttalelsen til inntekt for sin oppfatningen om at reglene i avsnitt 3 gjelder *i tillegg* til artikkel 2 nr. 1. Uttalelsen er imidlertid ikke entydig, og jeg kan under enhver omstendighet ikke se at den kan tillegges en slik avgjørende vekt som lagmannsretten gjør.
- (85) Lagmannsretten har videre lagt vekt på formålsbetraktninger – hensynet til den svakere part, jf. *Odenbreit* avsnitt 28. Til dette bemerker jeg at EU-domstolen der viste til

formålsbetraktninger som støtte for en fortolkning i tråd med ordlyden i artikkel 11 nr. 2, jf. artikkel 9 nr. 1 bokstav b, slik at skadelidte i tillegg til "forsikringstageren, den sikrede eller den begunstigede" kunne saksøke forsikringsselskapet på eget bosted, avsnitt 26.

- (86) Sett i lys av det øvrige rettskildebildet i vår sak, kan jeg ikke se at formålsbetraktninger her har særlig plass. Jeg nevner særskilt at dersom formålet skulle kunne begrunne anvendelsen av artikkel 2 nr. 1, innebærer dette en tolkning i strid med konvensjonens ordlyd.
- (87) Jeg er etter dette kommet til at lagmannsretten har forstått Luganokonvensjonen uriktig når den konkluderte med at artikkel 2 nr. 1 gir grunnlag for å fremme direktekravet ved Gards bostedsverneting.
- (88) Det neste spørsmålet er om vilkårene for norsk domsmyndighet er oppfylt etter Luganokonvensjonen artikkel 11 nr. 2, jf. artikkel 9 nr. 1 a, slik lagmannsretten har lagt til grunn.
- (89) Artikkel 11 nr. 2 har slik ordlyd:

"Artiklene 8, 9 og 10 gjelder for søksmål som skadelidte reiser direkte mot forsikringsselskapet, når slike direkte søksmål er tillatt."

- (90) Ved avgjørelsen av domsmyndighet må domstolen først ta stilling til lovvalget, jf. Rt-2002-180 Leros Strength på side 185:
- "Når artikkel 10 andre ledd stiller vilkår om at direkte søksmål skal være tillatt, har meningen vært at dette temaet skal vurderes etter lex causae, den valgte lov med hensyn til det materielle rettsforholdet, jf. Jenardrapporten, gjengitt i dansk oversettelse i De Europæiske Fællesskabers Tidende, 5.3.79, Nr. C 59/32. Dette innebærer at bestemmelsen forutsetter at det skal foretas et lovvalg før det kan tas stilling til om det foreligger verneting. Vernetingsbestemmelsen må her ses i sammenheng med den materielle rett som følger av lex causae, og skadelidtes muligheter til å få kravet mot forsikringsselskapet realitetsbehandlet og pådømt."**
- (91) Luganokonvensjonen 2007 artikkel 11 tilsvarer Luganokonvensjonen 1988 artikkel 10.
- (92) Lovvalgsspørsmålet må løses på grunnlag av norsk internasjonal privatrett. I HR-2016-1251-A Eimskip avsnitt 27 heter det om dette:
- "Utgangspunktet for lovvalget er - der det ikke finnes lov, sedvane eller andre fastere regler som regulerer spørsmålet - å finne frem til den stat som saken etter en totalbedømmelse har sin sterkeste eller nærmeste tilknytning til (Irma Mignon-formelen). Hvis lovvalgsspørsmålet ikke er løst i norsk rett, kan det også være grunn til å legge vekt på EUs lovvalgsregler nedfelt i Romaforordningene. Jeg viser til Rt-2009-1537 avsnitt 32 og 34 og Rt-2011-531 avsnitt 29 og 46 om Irma Mignon-formelen og anvendelsen av Romaforordningene i norsk rett. ..."**
- (93) Jeg ser først på spørsmålet om det finnes en lovfestet lovvalgsregel som kommer til anvendelse på saksforholdet i vår sak.
- (94) Kravet mot Gard er forankret i FAL § 7-6 første ledd, jf. femte ledd. Første ledd gir skadelidte adgang til å fremme direktekrav, og i femte ledd heter det:

"Søksmål mot selskapet etter denne paragraf må anlegges i Norge, hvis ikke noe annet følger av Norges folkerettslige forpliktelser."

- (95) Lagmannsretten har lagt til grunn at FAL § 7-6 femte ledd – i tillegg til å være en materiellrettslig regel – er en lovvalgsregel som medfører at norsk rett kommer til anvendelse ved direktesøksmål som anlegges i Norge, uavhengig av hvor skaden er oppstått.
- (96) Til dette bemerker jeg for det første at bestemmelsens ordlyd ikke gir støtte for en slik oppfatning. Bestemmelsen sier ikke mer enn at søksmål om direktekrav må anlegges i Norge, og den gir etter en naturlig språklig forståelse ingen holdepunkter for lovvalget. For at den likevel skal anses som en lovvalgsregel, må det kreves relativt sterke holdepunkter i andre rettskilder.
- (97) Lagmannsretten har bygget sitt syn på forarbeidsuttalelser og formålsbetraktninger. Det fremgår av forarbeidene at bakgrunnen for FAL § 7-6 femte ledd, var at man på selskapshold var engstelig for at retten til direktekrav kunne føre til at selskapet ble saksøkt i land med en annen erstatningsrettslig tradisjon og et helt annet erstatningsnivå enn vårt. Forsikringsavtalelovutvalget mente at dette i noen utstrekning kunne unngås ved å lovfeste at den utvidede rett til direktekrav ble gjort betinget av at søksmål reises her i landet, og departementet sluttet seg til dette, jf. NOU 1987: 24 side 149 og Ot.prp. nr. 49 (1988–1989) side 83.
- (98) Uttalelsene kan tas til inntekt for at bestemmelsen bygger på en lovgiverforutsetning om at norsk rett bør komme til anvendelse i alle direktekravsaker som anlegges i Norge, uavhengig av hvor skaden er oppstått. Jeg kan imidlertid ikke se at disse "utvetydig" forutsetter denne løsningen, slik lagmannsretten har lagt til grunn.
- (99) I denne forbindelse nevner jeg at forsikringsavtalelovutvalget også uttalte at det ville føre for langt å ta stilling til lovvalgsspørsmål for skadeforsikring, jf. NOU 1987: 24 side 37. Dette tyder på at det var et bevisst valg fra utvalgets side at lovvalgsspørsmål ikke skulle reguleres. Dersom man da mente at FAL § 7-6 femte ledd likevel skulle inneholde en lovvalgsregel, burde dette ha fremgått.
- (100) Jeg viser videre til forarbeidene til forsikringslovvalgsloven, Ot.prp. nr. 72 (1991–1992) avsnitt 5.2 "Nærmere om dagens norske regler" side 19, der det heter:
- "Hvis avtaleforholdet har internasjonal tilknytning, f.eks ved at forsikringstakeren, den sikrede, eller den forsikrede gjenstand eller virksomhet befinner seg i utlandet, har vi i dag ingen positive lovbestemmelser som regulerer lovvalgsproblemet. Dette gjelder såvel når forsikringsselskapet er norsk, som når det er et utenlandsk selskap med filial i Norge som er forsikringsgiver."**
- (101) Departementet mente altså at vi ikke har positive lovbestemmelser om lovvalgsspørsmålet. Også dette gir støtte for at FAL § 7-6 ikke er en lovvalgsregel.
- (102) Jeg er etter dette kommet til at lagmannsretten bygger på uriktig lovforståelse når den er kommet til at FAL § 7-6 femte ledd inneholder en lovvalgsregel. Slik jeg ser det, løser ikke bestemmelsen alene lovvalgsspørsmålet. Dette betyr imidlertid ikke at ikke lovgivers forutsetninger ved vedtakelsen kan ha betydning ved vurderingen av lovvalget, noe jeg straks kommer tilbake til.

- (103) Det ligger etter mitt syn utenfor Høyesteretts kompetanse i denne saken å vurdere om lagmannsrettens resultat kan opprettholdes på et annet grunnlag. Her viser jeg til Rt-2005-1476 avsnitt 14, der Høyesteretts kjæremålsutvalg utdyper nærmere innholdet i kompetansebegrensningen:
- "Under lovtolkning hører også hvilke hensyn som skal tillegges vekt der lovtolkningen innebærer en vurdering ut fra skjønnsmessige kriterier, og videre om lagmannsretten har foretatt en tilstrekkelig bred vurdering. Utvalget viser til Schei, Tvistemålsloven, 2. utgave side 1085 og til Skoghøy, Tvistemål side 965. Den konkrete subsumsjon kan ikke overprøves."**
- (104) Den konkrete avveiningen av de ulike hensynene – selve skjønnsresultatet – faller altså utenfor Høyesteretts kompetanse. I vår sak bygger lagmannsrettens avgjørelse av lovvalgsspørsmålet på uriktig grunnlag. Når den konkrete subsumsjonen ikke kan prøves, kan Høyesterett heller ikke vurdere om lagmannsrettens resultat kunne vært opprettholdt med en annen begrunnelse, jf. Skoghøy, Tvisteløsning, 3. utgave, side 1265 med henvisning til Rt-1985-1036. Høyesterett kan bare prøve om det rettsgrunnlag lagmannsretten har bygd på, er riktig forstått.
- (105) Av dette følger at lagmannsrettens kjennelse må oppheves. Ved den nye prøvingen må lagmannsretten vurdere om lovvalget følger av en annen fastere regel, eller om man må falle tilbake på en totalbedømmelse etter Irma Mignon-formelen, se HR-2016-1251-A Eimship avsnitt 27. I begge tilfeller vil lovgivers forutsetninger knyttet til FAL § 7-6 femte ledd kunne komme inn med betydelig tyngde.
- (106) På denne bakgrunn er det ikke aktuelt å vurdere hvordan vilkåret i Luganokonvensjonen artikkel 11 nr. 2 om at direkte søksmål må være "tillatt", skal forstås ved norsk lovvalg.
- (107) Adgangen til å trekke Stolt-selskapene inn i saken, avhenger av at søksmålet mot Gard kan fremmes i Norge. Når jeg er kommet til at kjennelsen i saken mellom Gard og Thorco-selskapene må oppheves, følger det av dette at det samme gjelder lagmannsrettens kjennelse i ankesaken mellom Stolt-selskapene og Thorco-selskapene.
- (108) De ankende parter har krevd sakskostnader for alle instanser. På bakgrunn av at de har lagt ned påstand om avvisning, ikke opphevelse, er jeg under en viss tvil kommet til at ingen av partene kan anses å ha fått medhold fullt ut eller i det vesentlige, jf. tvisteloven § 20-2. Etter mitt syn er det heller ikke grunnlag for å tilkjenne sakskostnader etter § 20-3 eller § 20-4. Jeg er etter en samlet vurdering kommet til at sakskostnader ikke bør tilkjennes for noen instans.
- (109) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

I sak nr. 2017/1119:

1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
2. Sakskostnader tilkjennes ikke.

I sak 2017/1124:

1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
 2. Sakskostnader tilkjennes ikke.
- (110) Dommer **Bull**: I motsetning til førstvoterende mener jeg det følger av forsikringsavtaleloven § 7-6 femte ledd at direktekrav som anlegges i Norge av en skadelidt mot en ansvarsforsikrer, reguleres av norsk rett. Om man vil si at § 7-6 femte ledd om at søksmål om direktekrav i henhold til § 7-6 må anlegges i Norge, også er en lovvalgsregel, eller at en slik lovvalgsregel følger av lovgiverforutsetningene for bestemmelsen, er mest en smakssak, slik jeg ser det.
- (111) Som førstvoterende har pekt på, ble regelen i § 7-6 femte ledd begrunnet med at forsikringsselskapene fryktet søksmål i land med en helt annen erstatningsrettslig tradisjon og et annet erstatningsnivå enn vårt. Man mente at dette i noen grad kunne unngås ved å gjøre direktekrav betinget av at søksmål ble reist her i landet.
- (112) Erstatningsnivået avgjøres imidlertid av det rettssystem som kommer til anvendelse på kravet. Hensynet bak § 7-6 femte ledd ivaretas dermed bare i begrenset grad gjennom en vernetingsregel – og knapt i det hele tatt om direktekravet i lovvalgssammenheng anses som et erstatningsrettslig krav. I så fall vil jo lovvalget, også for norske domstoler, i utgangspunktet avgjøres etter prinsippet om skadestedets rett. Og det skal mye til før forbeholdet om *ordre public* kan gjøres gjeldende i en slik sammenheng.
- (113) Av dette mener jeg man kan utlede en lovgiverforutsetning om at direktekrav som anlegges mot en ansvarsforsikrer for norske domstoler, reguleres av norsk rett.
- (114) Førstvoterende har pekt på at man avstod fra å utforme lovvalgsregler i forbindelse med arbeidet med ny forsikringsavtalelov. Jeg ser imidlertid ikke dette som et avgjørende motargument. Uttalelsene i forarbeidene om dette gjelder generelle og lovfestede lovvalgsregler. De kan ikke være til hinder for å anse enkeltbestemmelser i loven om direktekrav å forutsette en bestemt løsning på lovvalgsspørsmålet for slike krav.
- (115) Så langt kan jeg altså i praksis følge lagmannsrettens lovtolkning.
- (116) Gard har i "Rule 90" i sine kontraktvilkår en klausul om at selv om avtalen står under norsk rett, gjelder ikke forsikringsavtaleloven. "Rule 87" inneholder en "pay to be paid-klausul", som i utgangspunktet utelukker direktekrav. Forsikringsavtaleloven § 7-8 annet ledd om at direktekrav uansett kan gjøres gjeldende mot forsikringsgiver når sikrede er insolvent, kan man imidlertid ifølge loven § 1-3 annet ledd ikke avtale seg bort fra. Ved anvendelsen av kravet i Luganokonvensjonen artikkel 11 nr. 2 om at "slike direkte søksmål er tillatt", blir dermed spørsmålet om man må foreta en prøving av om sikrede er insolvent, når domstolen skal ta stilling til om den er kompetent.
- (117) Lagmannsretten la til grunn at siden dette etter norsk rett er et materielt vilkår, ikke en prosessforutsetning, må det samme gjelde når artikkel 11 nr. 2 skal anvendes av norske domstoler. Her har jeg et annet syn. Jeg forstår denne bestemmelsen slik at *selv om* vilkårene for direktekrav i det anvendelige rettssystemet isolert sett må forstås som materielle vilkår for at kravet kan tas til følge, blir de ved anvendelsen av artikkel 11 nr. 2 å forstå som vilkår for saksanlegg. Jeg kan ikke se at det da er grunnlag for så å si å

"stanse på halvveien" og unnlate å prøve også insolvensvilkåret som et vilkår for saksanlegg.

- (118) Når jeg likevel er kommet til at ankene må forkastes, er det fordi jeg har et annet syn enn førstvoterende på konsekvensene av at dette vilkåret ikke skulle være oppfylt. Jeg er enig med lagmannsretten i at norske domstolars kompetanse i denne saken da følger av Luganokonvensjonen artikkel 2.
- (119) Det er riktignok slik at Luganokonvensjonens kapittel II avsnitt 3 om verneting i forsikringsaker i utgangspunktet er uttømmende. Det er, som påpekt av førstvoterende, slått fast i en rekke dommer fra EU-domstolen og i en samstemt juridisk teori.
- (120) Men disse reglene kan ikke være mer uttømmende enn det de selv gir uttrykk for. Når det i artikkel 11 nr. 2 heter at "[a]rtiklene 8, 9 og 10" gjelder for søksmål som skadelidte reiser direkte mot forsikringsgiver, når slike søksmål er tillatt, er det etter mitt syn naturlig å ta formuleringen på ordet: Dersom slike direkte søksmål ikke er tillatt, gjelder heller ikke artikkel 8, som nettopp er den bestemmelsen som slår fast at bestemmelsene i avsnitt 3 – rett nok med et par unntak – er uttømmende i forsikringsaker. At slike direktekrav er å anse som forsikringsaker i konvensjonens forstand, kan da ikke være avgjørende. Noen innskrenkende tolkning av bestemmelsen kan jeg ikke se at dette er.
- (121) Denne spesielle problemstillingen er, så vidt jeg kan se, ikke behandlet i rettspraksis eller juridisk teori. Problemstillingen er i det store og hele uaktuell fordi konvensjonens kapittel II avsnitt 3 selv inneholder en regel om at forsikringsgiveren alltid kan saksøkes ved domstolene i forsikringsgiverens bostedsstat. Dermed har det vært mulig å formulere artikkel 8 så absolutt som man har gjort. Men ordlyden i artikkel 11 nr. 2 gjør det altså mulig å se bort fra artikkel 8 i et tilfelle som det vi her står overfor.
- (122) Den praktiske konsekvensen av dette er at Gard da kan saksøkes i bostedslandet i henhold til konvensjonens grunnregel i artikkel 2 – slik selskapet er blitt, og slik konvensjonen tvinger alle andre til å akseptere. Men selskapet kan ikke saksøkes ved saksøkerens eget bosted. En slik adgang følger bare av de særskilte reglene for forsikringsaker i konvensjonens kapittel II avsnitt 3, nærmere bestemt artikkel 9 nr. 1 bokstav b.
- (123) Hvorvidt en utenlandsk ansvarsforsikrer i tillegg kunne ha vært saksøkt av skadelidte ved et eventuelt skadested i Norge i medhold av artikkel 5 nr. 3, er det ikke grunn til å gå nærmere inn på. Det ville i så fall forutsette at et slikt direktesøksmål må anses å være omfattet av uttrykket "saker om erstatning utenfor kontraktforhold".
- (124) At artikkel 2 etter sin egen ordlyd tar forbehold "for hva som ellers måtte følge av reglene i konvensjonen her", kan etter mitt syn ikke lede til et annet resultat så lenge artikkel 11 nr. 2 uttrykker seg slik bestemmelsen gjør om anvendelsen av artikkel 8.
- (125) Det kan i utgangspunktet synes lite hensiktsmessig å tillate et søksmål i bostedsstaten i medhold av artikkel 2 når forutsetningen i artikkel 11 nr. 2 – slike jeg tolker bestemmelsen – for å være utenfor de særskilte vernetingsreglene i forsikringsaker, er at direkte søksmål ikke er tillatt: Hvorfor tillate et søksmål som forutsetningsvis ikke kan føre frem? Det er imidlertid ikke ellers noe vilkår i Luganokonvensjonen at øvrige prosessforutsetninger skal være oppfylt. Etter norsk rett må det vel også legges til grunn at insolvensvilkåret i forsikringsavtaleloven § 7-8 annet ledd jf. § 1-3 annet ledd

overhodet ikke er en prosessforutsetning, men et materielt vilkår for at kravet skal kunne tas til følge. Om man ser bort fra den meget spesielle regelen i artikkel 11 nr. 2, som i dette tilfellet på et vis "transformerer" et materielt vilkår om insolvens hos sikrede til en prosessforutsetning, er det systemfremmed i Luganokonvensjonen å la utsiktene til at et krav materielt sett skal føre frem, ha betydning for om det foreligger vernetting.

- (126) Som lagmannsretten fremhever, er det også uhensiktsmessig å behandle et slikt insolvensvilkår når retten ved innledningen av saken skal ta stilling til sin kompetanse. Tilsvarende kan gjelde eventuelle andre vilkår for direktessøksmål i andre lands rett. Konsekvensen av mitt syn på forståelsen av artikkel 11 nr. 2 er at dersom saken anlegges i ansvarsforsikrerens bostedsland, er det unødvendig å ta konkret stilling til vilkårene for direktessøksmål som ledd i prøvingen av rettens kompetanse.
- (127) Slik jeg ser det, taler også formålsbetraktninger for at man i et tilfelle som dette kan anvende artikkel 2. Formålet med de særskilte vernetingsreglene for forsikringsaker er ikke å beskytte forsikringsgiverne, men deres motparter. Det taler mot at disse reglene skulle kunne føre til at en forsikringsgiver ikke engang skulle kunne saksøkes i sin hjemstat, slik alle andre må akseptere. EU-domstolens avgjørelse 13. desember 2007 i sak C-463/06 *Odenbreit*, som riktignok gjaldt en noe annen problemstilling ved forståelsen av artikkel 11 nr. 2, viser etter mitt syn at EU-domstolen tar bestemmelsen på ordet – slik jeg mener å gjøre ved min forståelse av henvisningen også til artikkel 8 i artikkel 11 nr. 2 – når dette er i overensstemmelse med det verneformål som ligger bak bestemmelsene.
- (128) Min konklusjon er altså at Gard under enhver omstendighet kan saksøkes i sin hjemstat i henhold til artikkel 2. Med dette standpunktet til søksmålet mot Gard er det videre nødvendig å ta stilling til om Luganokonvensjonen åpner for at også Stolt-selskapene kan trekkes inn i søksmålet mot Gard ved Gards hjemting i Arendal, slik lagmannsretten er kommet til.
- (129) Når det legges til grunn at søksmålet mot Gard er hjemlet i artikkel 2, kan dette spørsmålet besvares på grunnlag av konvensjonens artikkel 6 nr. 1 om at flere saksøkte kan trekkes inn i samme søksmål, når søksmålet er anlagt ved domstolene for det sted hvor en av dem er bosatt – altså ved hjemtinget til en av dem, for å bruke norsk terminologi. Forutsetningen er imidlertid at kravene er så nært forbundet at det er ønskelig å forene dem til felles behandling og til felles avgjørelse for å unngå risikoen for uforenlige avgjørelser som følge av separat behandling. Lagmannsretten er kommet til at dette vilkåret er oppfylt.
- (130) Stolt-selskapene har fremholdt at saken mot Gard er anlagt i Norge først og fremst for å kunne saksøke Stolt-selskapene her. Jeg viser i denne forbindelse for det første til EU-domstolens avgjørelse 11. oktober 2007 i sak C-98/06 *Freeport*, der det i avsnittene 51–54 slås fast at så lenge kravene er så nært forbundet at det er ønskelig å forene dem til felles behandling og avgjørelse for å unngå uforenlige avgjørelser, kan det ikke oppstilles et ytterligere krav om at de medsaksøkte ikke må være trukket inn i saken bare for å forhindre at deres saker blir avgjort av en annen domstol. For det annet følger det av sak C-103/05 *Reisch*, dom 13. juli 2006, at en medsaksøkt kan trekkes inn i saken i medhold av artikkel 6 nr. 1 selv om saken mot den som har hjemting ved vedkommende domstol, allerede er avvist. Av dette må følge at artikkel 6 nr. 1 er anvendelig selv om søksmålet mot Gard skulle være anlagt primært for å kunne saksøke også Stolt-selskapene

i Norge.

- (131) Det er etter dette ikke nødvendig for meg å ta stilling til om det hadde vært mulig å trekke Stolt-selskapene inn i søksmålet mot Gard dersom søksmålet mot Gard hadde vært hjemlet i artikkel 11 nr. 2. Men med mitt syn på anvendelsen av artikkel 2 og artikkel 6 nr. 1 i denne saken ville det være paradoksalt om Stolt-selskapene ikke også kunne ha vært trukket inn i saken dersom søksmålet mot Gard kunne fremmes på grunnlag av artikkel 11 nr. 2. Jeg skal derfor også si noen ord om dette.
- (132) Jeg nevner først at behovet for å unngå innbyrdes motstridende avgjørelser naturligvis er det samme.
- (133) Adgangen til å trekke inn ytterligere saksøkte kan da synes å bero på artikkel 11 nr. 3. Der heter det at "[d]ersom de rettsregler som regulerer slike direkte søksmål, tillater at forsikringstaker eller den forsikrede innstevnes som part i saken, skal samme domstol være kompetent også i forhold til dem". Bestemmelsen tar nok i utgangspunktet sikte på at det er forsikringsgiveren som skal kunne trekke inn forsikringstakeren eller den forsikrede. Det er mulig den tyske språkversjonen, som taler om "Streitverkündung", også etter sin ordlyd avgrenser på denne måten. Men i så fall må konsekvensen etter mitt syn være at artikkel 11 nr. 3 ikke kan være til hinder for at den påståtte skadevolder kan trekkes inn i medhold av artikkel 6 nr. 1 når saken – som her – er anlagt mot forsikringsgiveren ved dennes hjemting. Kravet mot den påståtte skadevolder er ikke et forsikringskrav, men et vanlig erstatningskrav utenfor kontrakt. Det er ikke grunn til å la konvensjonens avsnitt 3 om forsikringsaker virke begrensende inn på slike søksmål.
- (134) Den norske ordlyden og – så vidt jeg kan bedømme – også den engelske, franske, danske og svenske språkversjonen synes mer åpen med hensyn til å forstå artikkel 11 nr. 3 slik at den også tillater skadelidte å trekke inn de påståtte skadevolderne i saken mot forsikringsgiveren.
- (135) Jeg kan for øvrig ikke se at norsk rett om direkte søksmål – hvilket etter omstendighetene må være reglene om dette i forsikringsavtaleloven – skulle være til hinder for dette. De regulerer ikke dette spørsmålet.
- (136) Det finnes et par engelske rettsavgjørelser som bygger på at artikkel 11 nr. 3 må forstås på denne måten. Det er [2009] EWCA Civ 1191 Maher, dom 12. november 2009, og [2015] EWCA Civ 598 Keefe, dom 17. juni 2015, begge i England and Wales Court of Appeal. Sistnevnte dom står nå for britisk høyesterett, som har forelagt flere spørsmål for EU-domstolen. Spørsmålene synes å forutsette at artikkel 11 nr. 3 i prinsippet åpner for at en skadelidte kan trekke en påstått skadevolder inn i saken – det er bare stilt spørsmål om de nærmere vilkårene for å gjøre det.
- (137) Dersom artikkel 11 nr. 3 skal forstås slik, åpner det for å trekke påståtte skadevoldere inn i saken mot forsikringsgiveren også når saken mot denne er anlagt et annet sted enn ved selskapets hjemting. Det er situasjonen i de to engelske sakene jeg har nevnt. Det er ikke opplagt at det bør være adgang til det. Dermed vil jo adgangen til å trekke inn skadevolder i saken være videre enn det som følger av artikkel 6 nr. 1. Men i så fall synes konsekvensen å måtte bli at man faller tilbake på å forstå artikkel 11 nr. 3 som en bestemmelse om forsikringsgiverens adgang til å trekke inn forsikringstaker og forsikret i saken, med den konsekvens at bestemmelsen – og avsnitt 3 – i det hele ikke regulerer

skadelidtes adgang til å trekke den påstått skadevolder inn i saken.

- (138) Jeg kan med andre ord ikke se at artikkel 11 nr. 3 – for de tilfellene at artikkel 11 nr. 2 gir skadelidte adgang til direkte søksmål mot forsikringsgiveren – utgjør et argument mot min forståelse av artikkel 11 nr. 2.
- (139) Jeg stemmer etter dette for at ankene forkastes.
- (140) Kst. dommer **Sverdrup:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Normann.
- (141) Dommer **Bergsjø:** Likeså.
- (142) Dommer **Tønder:** Jeg er enig med førstvoterende i at spørsmålet om norsk verneting utelukkende reguleres av Luganokonvensjonen artikkel 11 nr. 2. Med hensyn til lovvalgsspørsmålet slutter jeg meg til annenvoterende. Også jeg er kommet til at lagmannsrettens kjennelse må oppheves, idet jeg – ut fra samme grunnlag som annenvoterende – er kommet til at lagmannsretten må ta stilling til om insolvensvilkåret i FAL § 7-8 andre ledd er oppfylt.
- (143) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

I sak nr. 2017/1119:

1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
2. Sakskostnader tilkjennes ikke.

I sak 2017/1124:

1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
2. Sakskostnader tilkjennes ikke.

Riktig utskrift bekreftes: